

Lausunto

Asia: VN/10855/2024

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä:

eIDAS-asetuksella on tarkoitus varmistaa luotettavien ja turvallisten digitaalisten identiteettiratkaisujen saatavuus koko EU:n alueella. Lompakon on tarkoitus olla sähköisen tunnistamisen menetelmä, jonka avulla käyttäjä voi turvallisesti hallinnoida itseään koskevia tietoja ja sähköisiä attribuuttitodistuksia sekä allekirjoittaa hyväksytyjen sähköisten allekirjoitusten tai leimata hyväksytyjen sähköisten leimojen avulla.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry kannattaa sähköisen asioinnin edistämistä ja digitaalisen identiteetin sääntelyä. Suomessa on parhaillaan tilanne, jossa sähköinen asiointi on pääasiassa ulkoistettu markkinaehtoisille toimijoille, jolloin asioinnissa on mahdollisia esteitä universaalin saatavuuden suhteen. Tietoturvallisesti toteutettuna sähköisen tunnistautumisen tuominen viranomaisten merkittävämpään hallintaan oletettavasti poistaa esteitä tunnistautumisessa.

Samalla tunnistamme kuitenkin tarpeen nykyisten tunnistautumispalveluja tarjoavien tahojen mahdollistamiselle jatkossakin tunnistautumispalvelujen tarjoajina. Yksityisellä sektorilla on tällöin mahdollisuus nykyiseen tapaan tarjota kannustimia heidän palvelunsa käyttämiseen, mutta DVV toimii joka tapauksessa yhtenä palveluntarjoajana yksityishenkilöille. Parhaillaan fyysinen tunnistautuminen tapahtuu joka tapauksessa viranomaisten, pääasiassa Poliisin, myöntämillä ja hallinnoimilla tunnistusvälineillä, joten on vain luontevaa, että viranomainen tarjoaa myös sähköisen tunnistautumisen väylän.

Digitaalisten palvelujen ulottumattomissa olevien henkilöiden suhteen kiitämme, että VM:n kuvauksessa on mainittu myös vanhan fyysisen tunnistautumisen säilyvän joka tapauksessa digitaalisen tunnistautumisen rinnalla.

Huomiot koskien digitaalista henkilöllisyystodistusta:

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry kannattaa sähköisen lompakon käyttöönottoa asioimisessa. Etenkin sen maksuttomuus sähköisessä allekirjoittamisessa yksityishenkilölle on olennainen elementti.

Muistutamme kuitenkin haasteesta nykytilanteeseen verrattuna. Vaikka lompakon käyttö sähköisenä allekirjoituksena henkilökohtaisen asioinnin kohdalla olisi maksutonta, se asettaa entiseen tapaan asioivat mahdollisesti epätasa-arvoiseen asemaan. Mikäli digitaalista tunnistautumista käyttämättömille henkilöille asiointi muulla kuin sähköisellä tapaa on maksullista, se toimii eriarvoistavana tekijänä.

Huomiot kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista:

-

Huomiot koskien kansallista ekosysteemikuvausta:

Oikeushenkilöiden osalta käyttäjien moninaisuus tulee huomioida riittävästi. Mikäli heidän digitaalista lompakkoaan tullaan tarjoamaan markkinaehtoisesti, tämä aiheuttaa haasteita etenkin pienille ja vähävaraisille toimijoille. Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry ei automaattisesti oletta, että tämä muodostuu taloudellisesti esteeksi, mutta esimerkiksi pankkien tarjoamissa palveluissa vertaamme tilannetta siihen, kun yhdistyksen on pakollista hankkia yrityspalvelut pankkipalveluissa.

Digitaalinen henkilötodistus ei ole nykypäivää kaikille väestöryhmille. Erityisesti nuoret käyttävät asioinnissaan yhä enemmän vain ja ainoastaan matkapuhelinta. Ikääntyneen väestönosan kohdalla näin ei ole. Lompakon laaja käytettävyys voi jatkossa laajentaa myös yhteiskunnan muuta digitalisaatiota.

EETU ry kehottaakin kaikkia toimijoita, varsinkin viranomaisia, mittavaan tiedottamiseen sekä tukitoiminnan järjestämiseen koskien digitaalisen lompakon käyttöönottoa. Kyseinen siirtyminen tulee aiheuttamaan haasteita saavutettavuuden osalta väistämättä, mutta siirtymisessä voivat tukea esimerkiksi kansalaisjärjestöt, joilla on valmiit yhteydet digitaalisessa asioinnissa tukea tarvitseviin ryhmiin ja yksilöihin. Sähköinen asiointi ja asiakirjojen hallinta on arkipäivää jo monelle kansalaiselle, mutta mikäli siitä aiotaan tehdä oletusmuotoinen toimintatapa, se tulee vaatimaan tukea varsinkin digitaalisia laitteita harvoin käyttäville.

Långvik Katja
Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry – Pensionärsförbundens
intresseorganisation PIO rf